

עלי הגדה

תשורה מסעודת הברית-מילה

משפחת טלזנר

וא"ו תשרי תשפ"ה

וא"ו תשרי תשפ"ה – ששים שנה

ד.ש. תשורות

dsteshura@gmail.com

פתח דבר

לרגל הכנסו לבריתו של אאע"ה של בננו שי', הננו שמחים להגיש לכל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו את ה"תשורה" המוסגרת בזה.

התשורה כוללת הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א, בלקוטי שיחות:

(א) חלק ג פרשת לך לך (תשכ"ג) – בקשר למצוות מילה. מתפרסם בזה באדיבות הרב **שניאור זלמן יצחק יהושע שי' האנין** מנהל "ועד להפצת שיחות".

(ב) חלק יד פרשת עקב (תשל"ד).

ההגהות מתפרסמים בזה **לראשונה**.

*

יו"ל בפ"ע: הגהות על **שיעורים בספר התניא** – אגרת הקודש סימן כ'.

*

ויהי רצון שידגל להיות חסיד ירא שמים ולמדן ככוונת רצון כ"ק אדמו"ר שליט"א, ויזכה בתוככי כלל ישראל לראות תיכף ומיד ממש בעיני בשר את כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתגלותו לעין כל תיכף ומיד ממש.

לוי וחי' בילא טלזנר

וא"ו תשרי, ה'תשפ"ה

ששים שנה להסתלקות-הילולא של אם המלך

ברוקלין, נ"י.

מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

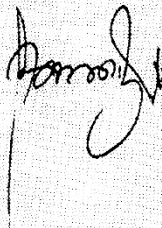
ב"ה, יא' חשרי תשל"ג
ברוקלין, נ.י.

הרב"ח אי"א נו"ג עוסק כצ"צ
מוח" נהן שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולד להם בן למזל טוב
והכניסוהו לבריתו של אברהם אבינו ונקרא שמו בישראל
מנחם מענדל שי',

הנה יה"ר מהשי"ח שכשם שהכניסוהו לברית ען
יכניסוהו לחורה ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו ביחד
עם זוג' חיו' מחוך הרחבה.

בברכה מזל טוב

צילום כתי"ק מהגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א לשיחות ש"פ וארא, כ"ח טבת ה'תשנ"ב

ושלימותו ביום השבת שחל (בשנה זו) ביום כ"ח טבת*, שמורה על ה"כח" (תוקף וחוק) ד"טבת".

* להעיר, שכ"ח טבת הוא יום ההולדת של אמי מורתי ע"ה, ששמה חנה, כשם אמר של שמואל, שסיום וחותם תפלתה "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו" (ש"א ב, י"ד).

.. ושלימותו ביום השבת שחל (בשנה זו) ביום כ"ח טבת*, שמורה על ה"כח" (תוקף וחוק) ד"טבת".

* להעיר, שכ"ח טבת הוא יום הולדת של אמי מורתי ע"ה, ששמה חנה, כשם ע"ש כו' ועד ע"ש אמו של שמואל, שסיום וחותם תפלתה "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו" (ש"א ב, י"ד).

(תשורה ליבעראוו-ברוין כ"ח טבת תשפ"א)

עלי הגהה

לקוטי שיחות חלק ג פרשת לך לך (תשכ"ג)

ז"ה זיקוט משיחות כ"ק אצח"כ שו"ת א"א ש"ס ז"ל ז"ל
 א. אויף דעם וואס די תורה דערציילט, אז אברהם אבינו האט זיך מל
 געווען ערשט ווען ער איז אלט געווען ניין און ניינציג יאר, פריעט מען: ⁽¹⁾
~~די קטנה~~ אברהם אבינו האט דאך מקיים געווען די באמצע תורה נאך איידער זי
 איז געגעבן געווארן - פארוואס האט ער ^{מיינט} דער מצוה מילה געווארט ביז דער
 אויבערשטער איינע וועט אים דאס הייסן ~~אין~~ טאן?

דאך מען פריער פארשטיין דעם אונטערשייד צווישן די מצוות וואס
 די אבות האבן מקיים געווען פאר מתן תורה און די מצוות וואס די ~~אין~~ ^{אבות}
~~מקיים געווען~~ און זיינען מקיים נאך מתן תורה: דער קיום המצוות בייאדי
~~אבות~~ אבות איז געווען מיט זייער אייגענעם כח, זיי האבן נישט געהאט דעם
 באזונדערן כח אויף קיום המצוות וואס דער אויבערשטער האט געגעבן צו אידן
 דורך זיין ציווי ביי מתן תורה. דערפאר, כאטש אויך די אבות האבן גשטאן
 מצוות בפועל ממש אין גשמיות, האבן זיי אבער נישט געקענט דורך זינגען מיט
 דער קדושה פון מצוות די דברים גשמיים, אז זיי ~~אזאלן~~ ^{זאלן} ווערן הייליק
 (אזוי ווי למשל די עבודה פון יעקב אבינו מיט די "מקלות", וואס דערמיט
 האט ער ממשיך געווען די ~~המשכות~~ ^{המשכות} עליונות וואס מיר זיינען ממשיך
 דורך דער מצוה פון תפילין ^{פונדעסטוועגן}, איז נאך זיין אטאן די עבודה
 מיט די "מקלות" זיינען זיי געבליבן ~~שטעקלאך~~ ^{שטעקלאך} ~~אין~~ ^{אין} עבודה
~~מלכה~~, אן קיין ~~שום~~ ^{שום} קדושה אין זיי.)

דאקעגן די מצוות וואס אידן זיינען מקיים נאך מתן תורה, האבן זיי
 דעם כח וואס דער אויבערשטער האט געגעבן דורך זיין ציווי, ~~זיינען זיי~~ ^{זיינען זיי} ¹⁹
 ממשיך קדושה אויך אין די דברים גשמיים, אז ~~דער~~ ^{דער} ~~אזאלן~~ ^{זאלן} ווערן הייליק.
 און דער צווייטער זייט, הגם אז אנדערע מצוות זיינען אין א העכערער
 דרגא ווי די מצוות פון די אבות, איז אבער דוקא דאס וואס די אבות
 האבן מקיים געווען ~~זייער~~ ^{זייער} מצוות (פאר מתן תורה) האט געגעבן א מעגלעכקייט
 און א כח צו אונז, אז מיר זאלן קענען מקיים זיין די מצוות אין
 גשמיות, וואס אויף דערזיף שטייט "מעשה אבות סימן לבנים" ^{די משנים}
 פון די אבות זיינען אן א צייכן און א נתינת כח ^{און זייערע קינדער} ^{מאר}

וויבאלד אז דער כח אויף קיום המצוות פון די בנינים קומט
 פון "מעשה אבות", פון די מצוות וואס די אבות האבן מקיים געווען,
 דעריבער האט צום ווינציקסטן איין מצוה פון די אבות געדארפט זיין
 אינגאנצן גלייך צו די מצוות פון נאך מתן תורה: ד. ה., אז די מצוה
 זאל מיט איר קדושה דורכדרינגען דעם דבר הגשמי, אז ער אליין זאל
 ווערן קדוש, און די קדושה זאל אין אים אויך פארבלייבן נאכן
 מקיים זיין מיט אים די מצוה.

און דורך דער דאזיקער איין מצוה פון די אבות האבן אויך
 אלע זייערע אנדערע מצוות - הגם זיי האבן ממשיך געווען די המשכות
 - נאר -

ס"א

פרעגט מען: **די קשיא** - אברהם אבינו האט דאך מקיים געווען די גאנצע תורה נאך איידער זי איז געגעבן געווארן - פארוואס האט ער **במייט** דער מצות מילה געווארט ביז דער אויבערשטער **אליין** וועט אים דאס הייסן צו טאן? ..

.. און די מצוות וואס די אידן האבן **מקיים געווען און** זיינען מקיים נאך מתן תורה: ..

.. זיי האבן ניט געהאט דעם באזונדערן כח **מלמעלה** אויף קיום המצוות .

.. אז זיי **אליין** - **די דברים גשמיים** - זאלן ווערן הייליק ..

.. האט ער ממשיך געווען די **עלבצ** המשכות עליונות ..

.. פונדעסטוועגן, איז נאך זיין אפטאן די עבודה מיט די "מקלות" זיינען זיי געבליבן **פשוטען** שטעקלאך **די אלע אנדערע מקלות**, אן קיין שום קדושה אין זיי; **[סימן לצרף את הפיסקא הבאה]** ..

.. אז **די אליין דער גשם** זאלן ווערן הייליק ..

.. * פון דער צווייטער זייט **[סימן להתחיל פיסקא חדשה]** ..

.. איז אבער דוקא דאס וואס די אבות האבן מקיים געווען **זייערע מצוות** (פאר מתן תורה) ..

.. די מעשים פון די אבות זיינען א צייכן און א נתינת כח, **צו טרעטן דורך די וועג (6*) פאר** זייערע קינדער ..

נאר אין רוהניות - א שייכות צו די מצוות פון נאך מתן תורה, אז זיי גיבן א כח צו מקיים זיין די מצוות און ממשיך זיין דורך זיי המשכות אריך אין גשמיות.

מצוות

(א) דוגמא צו דעם ענין וואס איין מצוה פון די אבות האט געדארפט זיין אזא וואס אירע המשכות זאלן אראפקומען אין גשמיות, געפינען מיר ביי די נביאים: בשעת דער אויבערשטער האט באפוילן א נביא צו זאגן א געוויסע נבואה, האט אים דער אויבערשטער דערביי (אין פארבינדונג מיט דער נבואה) געהייסן טאן פארשידענע פעולות אין גשמיות - לייגן זיך אויף דער רעכטער האנט, אויף דער לינקער האנט, א.א.וו. צוליב וואס האט מען געדארפט פארבינדן די נבואה מיט גשמיות שטייט אויף דעם אין ספרים, אז עס קען זיין אזא נבואה זאל (פארבינדן בלויז אין רוהניות) און בכדי די נבואה זאל זיך און דער גשמיות דיקער וועלט האט דער אויבערשטער געהייסן דעם נביא פארבינדן לכל הפחות א טייל פון דער נבואה מיט גשמיות. נאך דורך דעם ווען זאלן זיי אירע משכות פון דער נבואה פארבינדן מיט גשמיות.

ב. די איין מצוה פון די אבות וואס האט ממשיך געווען קדושה אויך אין גשמיות, איז געווען מצות מילה, די מצוה מילה צייכנט זיך אויס דערמיט וואס א זי מאכט=אויף א קדושה און דעם דבר הגשמי, און די זעלבע קדושה בלייבט אויף אויף שפעטער.

~~די מצוה מילה איז דער פון אויף קיים המצוות פון די נביאים (מיתר)~~

די ערקלערונג אין דעם מצוה מילה קען מען פארן זיין צוויי געזעצן. איין איז, אז די מצוה באשטייט אין דער פעולה מילה, אין דעם בלינדן פל זיין דעם בשר הערלה; א צווייטער איז, אז אויסער דער פעולה הערלה, זאל מען זיין און דער מענטש זאל זיין א מהולל און פון דעם וואס דער רמב"ם פסק נט, אז "המושך עלתו" גייט אריין

אין דעם כלל פון "המושך בריחו של אברהם אבינו", איז א ראי' אז די מצוה איז נישט בלויז דאס מילד זיין, נאר אויך אויפטאן אז דער מענטש זאל זיין א מהולל (אויף) - און -

. . (א דוגמא צו דעם ענין וואס **לפחות** איין מצוה פון די אבות האט געדארפט . .

. . געפינען מיר **אויך** ביי די נביאים : . .

. . האט אים **פילע מאל** דער אויבערשטער דערביי געהייסן טאן פארשידענע פעולות אין גשמיות/העביר לכאן את התיבות הבאות] אין פארבינדונג מיט דער נבואה . .

. . צוליב וואס האט מען געדארפט פארבינדן די נבואה מיט **ענינים א פעולה** גשמיים? שטייט אויף דעם אין ספרים, *7) אז עס קען זיין אז א נבואה זאל זיך **ענדערן** (פארבלייבן בלויז אין רוחניות), **און איז** בכדי די נבואה זאל זיכער **ערפילט** אראפקומערען (**און** אין דער גשמיות'דיקער וועלט) .

. . לכל הפחות א טייל פון דער נבואה מיט **ענינים** גשמיים**ות**). **וואס דורך** דעם **ווערן אויך** די **איבעריקע טיילן** פון דער **נבואה פארבונדן** מיט **גשמיות**).

ס"ב

. . די ערקלערנוג אין דעם : **תוכן** מצות מילה קען מען **מבאר** זיין אויף **איז** צוויי **דריי אדפנים ענינים**. איין **אדפן ענין** איז, אז די מצוה באשטייט אין דער **איין מאל** **אליגער** פעולה **אליין**, אין דעם **בלויז** מל זיין דעם בשר הערלה ; א צווייטער **אדפן איז**, **אז ענין** - אויסער דער פעולת המילה **באשטייט** די מצוה **אויך** **אין דעם איז דא א פעולה נמשכת** [אז דער מענטש זאל **זיין אן אדם** מהול; **אויך א דריטער ענין נמשך** - **ער זאל ניט זיין קיין ערל *8**].

. . איז א רא"י אז די מצוה איז ניט בלויז דאס **עצם איינמאליגע** מל-זיין, נאר אויך אויפטאן אז דער מענטש זאל זיין א מהול (**אדער** - **ניט קיין ערל**). [תחילה סימן בקו מחיקה את התיבות "ניט קיין ערל", ואח"כ ביטל המחיקה]

.. און דערפאר ווען א איד ער איז "מושך ערלתו", ער טוט דיג פעולה וואס מאכט אים צו פאר אויסזען ווי א ניט קיין מהול אף מבטל זיין פעולה המילה ..

.. דערפון מען זעט צוויי ענינים: [תחילה נכתב "זעט מען", ותיקן כנ"ל] ..

.. א) די מצוה מילה איז צו אויפטאן אין דעם אבר אליין, ניט נאר אז דער אבר איז בלוג א מיטל וואס דורך אים קען מען מקיים זיין א מצוה (אט אזוי ווי שאג די מצוה פון לייגן תפילין אויף דער האנט און אויפן קאפ, וואס די מצוה איז ניט צו אויפטאן עפעס אין דער האנט און אין קאפ, מער ניט וואס מיט דורך די דאזיקע אברים איז מען מקיים א מצוה און די האנט מיטן קאפ ווערן דורך דער מצוה ניט איבערגעאנדערשט), נאר די מצוה מילה איז צו פועלן אין דעם אבר גשמי אליין, אף ער זאל זיין א מהול, אדער - ניט קיין ערל [תחילה סימן בקו מחיקה המילים "די האנט מיטן קאפ ווערן", ואח"כ ביטל המחיקה] ..

.. נאר זי אף א מצוה וואס ציט זיך במשך דעם גאנצן לעבן פון דעם אדם המהול ..

.. און ווען ער איז ארויס פון מרחץ האט ער וועגן דער מצוה געזאגט שירה:

.. למ'קען ניט זאגן ..

.. וואס האט דאן ממשיך געווען קדושה אויף אים - ווייל און און אין דעם איז דאך ניטא קיין אונטערשייד פון מצות מילה ביז די איבעריקע מצוות, וואס זיינען פארבונדן מיט אנדערע אברים* (10)..

(ווי אויבן געזאגט) - ווארום ס'איז דאך זיכער, אז א האנט וואס לייגט תפלין איז ניט גלייך צו א האנט וואס לייגט ניט ח"ו קיין תפלין - איז דאס אבער ניט מער ווי א זיכונג און א קדושה, און ניט אז די מצות תפלין אליין בלייבט אין דער האנט אויף שטענדיק. אנדערש איז די מצות מילה, וואס די מצוה פארבלייבט שטענדיק אין גוף האדם.

דערמיט ווערט פארענטפערט ³ קשיא וואס חוספות פרעגט: צוליב וואס דארף די גמרא ארויסלערנען פון א פסוק אז נשים זיינען ניט מחויב צו מל זיין זייערע זין, וויבאלד די מצות מילה איז דאך א מצוה וואס איז פארבונדן מיט א באשטימטער צייט (ביום ולא בלילה) און פון אים מצוות וואס זיינען פארבונדן מיט צייט, "מצוות עשה שהזמן גרמא", זיינען דאך נשים פטור?
אבער לויט ווי גערעדט פריער זען מען עס פארענטפערן: אמת טאקע אז דער עסק דורשירן די מצוה איז באגרייבט אויף צייט, איז אבער די מצוה וואס דער איד איז א מחול ^(נ"ח מ"א ע"ג) און איז ניט אפהענגיק פון צייט און איז פאראן שטענדיק, סיי בייטאג און סיי ביינאכט.

ג. די אויבנדערמאנטע מעלות פון מצוה מילה, אז זי מאכט הייליק דעם גשמי אליין און די מצוה ציט זיך אויך אויף שפעטער, איז אויך געווען פאר מתן תורה. און דעריבער, בשעת אברהם אבינו האט באשוואוירן זיין קנעכט אליעזר (ווייל דער וואס שווערט דארף בעת דער שבועה האלטן אין דער האנט א "הפץ של מצוה"), האט ער צו אים געזאגט, "שים נא ירך תחת ירכי", ווייל די קדושת המצוה פון מילה איז געבליבן אויף שטענדיק און דעריבער האט אליעזר געקענט שווערן ביי דער מצוה.

דערמיט ווערט אויף פארענטפערט פארוואס אברהם אבינו האט געווארט אויף מקיים זיין די מצוה מילה ביז דער אויבערשטער האט עס אים געמיינט צו טאן, און ער האט זי ניט מקיים געווען פון זיך אליין פונקט ווי ער האט מקיים געווען אלע אנדערע מצוות - ווייל די מצוה איז ענלעך צו די מצוות פון נאך מתן תורה דערמיט וואס זי איז ממשיך קדושה אין דעם גשמי אליין, און - אויף -

.. דערמיט ווערט פארענטפערט אַ די קשיא וואס תוספות פרעגט: ..

.. און פון אלע מצות וואס זיינען פארבונדן מיט צייט, "מצוות עשה שהזמן גרמא", זיינען דאך נשים פטור? ..

.. אבער לויט ווי גערעדט פריער קען מען עס פארענטפערן: אמת טאקע אז דער עצם דורכפירן די מצוה איז פארבונדען באגרעניצט פון מיט צייט, איז אבער די מצוה וואס דער איד איז א מהול (ניט אן ערל) אינגאנצן ניט אפהענגיק פון צייט און איז פאראן שטענדיק, סיי בייטאג און סיי ביינאכט

..

ס"ג

די אויבנדערמאנטע מעלהות פון מצות מילה ..

אויף דעם האט ער געמוזט האבן א ציווי, וואס דאס איז א נתינת כח מלמעלה.
(מלוקס משיחות כ"ד אייר התי"א, יו"ד שבט התי"ב)

ד. פון דעם וואס דער אויפערשטער האט אויסגעקליבן מצות מילה, אז

דוקא דורך איר זאלן די מעשה אבות זיין א נתינת כח אויף אלע מצוות קודם די
בנים, איז א ברי' אז אין דער מצוה אין פרומז עניני וואס עשת אבות אלע
מצוות. וועט מען עס פארשטיין לויט דעם וואס דער רמב"ם שרייבט אין מורה
נבוכים⁶⁴ (עס זיינען פאראן א סך ענינים אין מורה נבוכים וואס האבן א יסוד
אין זוהר און קבלה), אז איינער פון די טעמים אויף מצות מילה, איז בכדי
צו אפשוואכן די תאוה וואס איז פארבונדן מיט דעם אבר. און דאס איז דאך זעב' ענין
דין און צונגען פון קיים זינג אלע מצוות, "לצרף בהן את הבריות", זי זאלן
אויסאיידלען/דעם גשמיות'יקען גוף ביד ער וועט ניט האבן קיין תאוה און
געשמאק אין גשמיות'דיקע זאכן און זיין גאנצער געשמאק זאל זיין נאר אין
ענינים פון קדושה.

ה. אויסער דער אויבנדערמאנטער שייכות פון מצות מילה צו אלע מצוות,
זיינען אויך אין די פרטים פון מצות מילה אנגעדייטעט די פרטים איז צו
עבודת האדם.

אין מצות מילה זיינען פאראן דריי זעצים: א) די פעולה פון מילה;
דאס עצם מל-זיין; ב) וואס דער איד ווערט און בלייבט א מהול, ווי גערעכט
פריער; ג) ער זאל ניט זיין קיין ערל.

די איינטיילונג פון מצות מילה אין אט די דריי פרטים איז ניט בלויז
סחם א חקירה, נאר זי איז נוגע אויך להלכה, ווייל יעדער פרט פון די דריי
איז נוגע צום קיום פון מצות מילה: עס זיינען פאראן פאלן ווען בלויז צוויי
פון די פרטים זיינען באווארנט, איז די הלכה אז מען מוז דאן באווארענען
אויך דעם דריטן פרט.

ווען איינער ווערט געבארן א גע'מל'טער - זיינען ביי אים פאראן
די צוויי פרטים: ער איז א מהול און ער איז אויך ניט קיין ערל, עס פעלט
- ביי אים -

ס"ד

.. איז אראָפּ פארשטאנדיג אז אין דער מצוה אַז זיינען מרומז אַ ענינינים
וואס נעמט ארום זיינען כללות'דיגע פאר אלע מצוות ..

.. (עס זיינען פאראן א סך ענינים אין מורה נבוכים*14) ..

.. און דאס איז דאך דער זין און צוועק פון מקיים זיין אַ ענין כללי אין
אלע מצוות, "לצרף בהן את הבריות", אַז אַלץ אויסאיינלען אויך דעם
גשמיות'דיקן גוף ..

.. און זיין גאנצער געשמאק זאל זיין נאר אין ענינים פון קדושה.

ס"ה

אויסער דער אויבנדערמאנטער שייכות פון מצות מילה צו אַלע מצוות,
זיינען אויך אין די פרטים פון מצות מילה אנגעדייטעט די פרטים ענינים
כללים פון עבודת האדם ..

.. אין מצות מילה זיינען פאראן, כנ"ל, דריי פרטענינים : ..

.. ג) ער זאל איז ניט זיין קיין ערל ..

.. ווען בלויז צוויי פון די פרטים זיינען באווארנט, איז די הלכה ..

ביי אים אבער די פעולה המילה. דערפאר איז דער דיק, אז אזא איינער דארף האבן "הטפת דם ברית".

איטער א פעולה היצל פעולה האלה

ווען איינעס האט מען גע'מל'ט און שמעטער "משך ערלתו" זיך ער זעט ~~עס איז דא א פארהייליגטע זאך~~ איז ביי אים געווען פעולה המילה און ער איז אויך ניט קיין ערל (וואס דערפאר זאל ער געמעגט עסן תרומה) און בלויז נולב דעם וואס ער זעט אויס ווי אז ער האט מען אים גע'אסר'ט צו עסן תרומה ביי ער זעט זיך נאך אמאל מל-זיין, עס פעלט אים אבער די מצוה פון בלייבן א מהול, ווי געבראכט פריער פון רמב"ם אז ער איז א "מ'פ'ר בריהו של אברהם אבינו".

ווען איינער איז געבוירן געווארן מיט צוויי ערלות און מ'האט מל-געווען בלויז איינע פון די צוויי ערלות - איז ביי אים געווען די פעולה המילה, און ער איז אויך א מהול, מען קען אבער אויך אים נישט זען אז ער איז מיט צוויי ערלות (ער איז א מהול).

7. אין די ארומגעדעטע דריי פרטים פון מצות מילה זיינען מרומז צו צוויי פנים פון כלל עבודת האדם:

פונקט ווי אין מצות מילה מוז זיין די פעולה פון מילה, און פון איר מוזן ארויסקומען צוויי תוצאות, מהול און אינו ערל, אזוי איז אויך בכללות עבודת אפן תורה און מצוות מוז זיין אזא פעולה און עבודה, וואס זאל ארויסברענגען די צוויי תוצאות, מהול און אינו ערל.

"מהול" מיינט די עבודה אין קו פון ועשה טוב: עס זאל אפגעדעקט און אנטפלעקט ווערן דער טוב וואס א'איז דא ביי א אידן, סיי בנוגע זיך אליין - אז זיין טוב זאל זיך אויסדריקן אין טראכטן, ריידן און טאן אין לימוד התורה און קיום המצוות בפועל ממש, אין טאג-טעגלעכע לעבן; און סיי בנוגע א צווייטן - צו באווירקן אויך א צווייטן אידן, אויף וויפל ס'איז נאר מעגלעך.

"אינו ערל" אין עבודה מיינט דער קו פון סור מרע: ניט צו זיין - קיין -

. . ווען איינעם האט מען גע'מליט און שפעטער טוט ער אַ פעולה היפך פעולת המילה - "משך ערלתו" און ער זעט נישט אויס ווי א מהול/תחילה תיקן שיהי' כתוב "און ער זעט נישט אויס ווי אן מהול ערל", ואח"כ מחק תיבות אלן] . .

. . און מ'האט מל געווען בלויז איינע פון די צוויי ערלות - איז ביי אים געווען די פעולת המילה, און ער איז אויך א מהול, מען קען אבער אויף אים נישט זאגן אז ער איז נישט קיין ערל אבער אויך אַ ערל *18)

ס"ו

. . זיינען מרומז די פרטים פון ענינים כללותים אין עבודת האדם: . .

. . אזוי איז אויך בכללות העבודת האדם אין תורה און מצוות . .

7-
אויף דער מילה-הערלה - זינהל

קיינ ערל - נישט צו האבן אין זיך קיינ רע און קיינ תאווה, נישט קיינ גראבע תאווה ^(מילה) גריחת הערלה הגסה) און אויך נישט קיינ איידעלע תאווה ("פריעה - כריחת הערלה הדקה") *

און פונקט ווי אין מצות מילה איז אפילו ווען נולד מהול פעלט ביי אים אין דער מצוה און עס מוז ביי אים זיין הספת דם בריח, אזוי איז עס אויך אין עבודה. ~~נולד מהול~~ ^{מילה} אין עבודה מנינט, ווי דער אלטער רבי זאגט אין תניא ^{אז} וואס ער איז פון דער נאטור א מחמיד, במילא איז ער מקיים דעם ועשה טוב מצד הטבע ("מהול"); אויך איז ער פון דער נאטור א מצונך, ער איז קאלט צו תאווה, און במילא איז ער אפגעהיט פון סור מרע ("אינו ערל"), פונדעסטוועגן ~~ווען ער אפגהיט הספת דם בריח~~ ^{אין} דער אלטער רבי היינט ~~אין~~ אן "לא עבדו", עס פעלט אים עבודה, - ער מוז הארעווען מער ווי מצד זיין נאטור. און דאס זעלבע איז אויך ביי אזא וואס זיין "סור מרע ועשה טוב" איז צו אים געקומען דורך זיין הארעוואניע ^{אין} אבער איצט, ווען דאס איז שוין ביי אים געווארן א געוואוינהייט ווי א צווייטע נאטור, איז עס פאר אים איצטער נישט גענוג און ער דארף הארעווען מער ווי זיין געוואוינהייט, ווי ארומגערעדט דארט אין תניא.

און דאס איז אן אנווייזונג ~~אין~~ פאר יעדן אידן, אז ער מוז אלע מאל הארעווען אין עבודה ^{אין} זיך נישט באגנוגענען מיט דעם טוב וואס ער פארמאגט שוין. ווארום יעדער איד, אפילו אזא וואס איז נישט קיינ צדיק און אויך נישט קיינ בינוני, האט ער נאטירלעכע גוטע מדות און אינגלשאפטן ~~אז~~ צו טאן טוב און פון דער נאטור האט ער אויך נישט קיינ שייכות צו געוויסע ענינים פון רע, - ווי ערקלערט אין תניא ^{אז} אז ביי יעדן אידן איז אינגאנצן אפגעפרעגט דער ענין פון כפירה ח"ו, ^{די} ~~דאס~~ אויף דעם איז א איד גרייט, אן קיינ שום טעם און טענה, זיך מוסר נפש זיין און איבערטראגן די שווערסטע מייניקונגען.

אויף דעם איז די אויבנדערמאנטע הוראה, אז אויך אין דעם איינגעבוירענעם - טוב -

- . . קיין ערל, **אונטער שליטת הערל - יצה"ר *19** . .
- . . פעלט ביי אים אין דער מצוה און עס מוז **ביי אים** זיין הטפת דם ברית .
- . . "נולד מהול" אין עבודה **מיינט**, ווי דער אלטער רבי זאגט אין תניא, אז **דער** וואס ער איז פון דער נאטור א מתמיד . .
- . . פונדעסטוועגן דארף **ווערט** ער האבן הטפת דם ברית – און ווי דער אלטער רבי רופט אים אן **אנגערופן** "לא עבדו" . .
- . . איז צו אים געקומען דורך זיין הארעוואניע **אמאל** . .
- . . איז עס פאר אים **איצטער** ניט גענוג . .
- . . און דאס איז אן אנווייזונג **אויך** פאר **יעדן** אידן, אז ער מוז אלע מאל הארעווען אין עבודת ה', **אויך** זיך ניט באגנוגענען . .
- . . **וואס ביז אז** אויף דעם איז א איד גרייט . .

טוב פון א אידן פאדערט זיך עבודה; ניט נאר דארף ער הארעווען צו איינשאפן זיך דעם טוב וואס ער האט ניט מצד הטבע, נאר ער דארף אויך הארעווען אויף די מדות טובות, וועלכע ער האט מצד הטבע, זיי צו פארבעסערן, אויסאיידלעך און דערהויבן אין קדושה.

ז. דערמט וועט מען אויך פארשטיין וואס דער אלטער רבי שרייבט להלכה אין שלחן ערוך: הגט אז "גמר ועיקר כניסת נפש הקדושה הוא ב"ג שנים ויום א" - די פארענדיקונג און דער עיקר אריינקומען פון קדושה דיקן נפש אין א אידן איז צו בר-מצוה (וואס דערפאר טייטשן חז"ל אז "מלך זקן וכסיל" ⁶²) מיינט דער יצר-הרע און "יצר מסכן וחכם" מיינט דער יצ"ט - וועלכע דער יצר-הרע אנגערופן "זקן" ווייל ער קומט צום מענטשן פריער מיט דרייצן יאר פארן יצר-טוב, וואס ווערט צוליב דעם טעם געפא גערופן "יצר", איז אבער "תחילה", דער אנהויב אריינקום פון דעם נפש דקדושה, דורך און מיט דעם הינוך פון א אידיש קינד צו תורה ומצוות, און אויך מיט "מצות מילה".

איז דער טעם אויף דעם: די טבע פון דעם גוף ונפש הבהמיה מצד עצמם איז צו איען זיך צו יעדן דבר גשמי וחומרי, ווי עס שטייט אין פסוק: "רוח הבהמה היצרת היא למטה", ~~וענין גייט צו א מחסה (גם החסיה) נפש אין גוף~~ און בשעת אז דורך מצות מילה ווערט אפגעשוואכט דער קאך און דער געשמאק אין גשמיות און דער איד באקומט דורך דעם א קאך און געשמאק אין קדושה, דאן באקומט דער גוף איין, אין זיין פנימיות, די ג-טלעכע נשמה - "כניסת נפש דקדושה".

פ. אויף דעם דאזיקן דין ווערט אין דעם אלטן רבי'נס שלחן ערוך ניט אנגעצייכנט קיין מקור. קען מען זאגן אז דער מקור איז פון ספר המאור פון ר' ישעיה אלנקאו, וואו ער ברענגט להלכה ווי די דעה אין גמרא: ⁶⁴ קען מאימתי בא לעולם הבא כו" משעה שנימול", אז פון זינט א אידיש קינד ווערט גע'מלט'ט וועט ער אויפשפין צו תחיית המתים. ⁶⁵

דאס וואס א גוף פון א אידן קען אויפשטיין צו תחיית המתים איז עס צוליב דער ווירקונג פון דער נשמה אויפן גוף, אין אן אופן פנימי, איז

- פון דעם -

ס"ז

.. ווערט דער יצר-הרע **ווערט** אנגערופן "זקן" ..

.. וואס ווערט צוליב דעם טעם **גופא** גערופן "ילד" ..

.. ווי עס שטייט אין פסוק: "רוח הבהמה היורדת היא למטה **לארץ**", דער **גייסט פון א בהמה** (נפש הבהמית) ציט זיך צו נידעריקייט ..

.. און דער געשמאק אין גשמיות - **כנ"ל ממו"נ** - און דער איד באקומט דורך דעם א קאך און געשמאק אין קדושה, דאן באקומט דער גוף **אליין** .

ס"ח

.. אז דער מקור איז פון ספר מנורת המאור פון ר' **ישראל אלנקאווא** ..

פון דעם פסק פון מנורת המאור, אז "משעה שנימול" וועט דער הינוק אויפשטיין
צו תחיית המתים, אין א ~~א~~ א מקור צום פסק ~~פסק~~ ^{פסק} אלטן רבי'ן, אז דער
אנפאנג פון דעם אריינקומען פון נפש דקדושה אין א אידן איז דורך מצות מילה.

אויך קודם המילה, און אפילו איידער ער ווערט געבוירן, האט שוין
די נשמה א פארבונד מיטן גוף, ווי די גמרא זאגט אויף א תינוק ווען ער איז
נאך במעי אמו: "נר דלוק לו על ראשו" וכו' און "משביעין אותו הוי דייקן" וכו'
- מען באשווערט די נשמה, אויף איר אויספירונג אין דעם גוף ווען ער וועט
געבוירן ווערן, וואס דערפון זעט מען, אז די נשמה האט טויך דאן א פארבונד
מיטן גוף. דער דאזיקער פארבונד איז אבער ניט מער ווי א מקיף-דיקער, ווי
דער לשון "נר דלוק לו על ראשו", די נשמה לייכט איבער אים. אבער דער
אריינקומען פון דער נשמה אין גוף אין א פנימיות, "בניסת נפש דקדושה",
דאס ווערט ערשט בשעת א מילה.

ט. אס די אויבנגעזאגטע צוויי ענינים, וואס מצות מילה דארף אויפטאן -
דער איד זאל זיין א מהול און ער זאל ניט זיין ערל - דריקן זיך אויס אויך
אין צוויי סוגים שטר פון דער מצוה: ^{קייך} ²⁷

דער שטר פאר דעם "וועשה טוב" (מהול) איז וואס ער איז "בא לעולם
הבא" (ווי געזאגט פריער); און דער שטר פאר דעם "טור מרע" (אינו ערל) איז
וואס די חז"ל זאגן, אז אברהם אייניג יושב אפתול של גיהנום, און ער נעמט
פון דארט ארויס יעדן אידן וואס איז ניט קיין ערל. און סוף כל סוף וועט
מען אין זכות פון דער מצוה אויך אויסגעלייזט ווערן פון שעבוד מלכות
(וואס שעבוד מלכות איז דער זעלבער ענין ווי גיהנום), ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷

. . אגד אדאג א מקור צום פסק צום פון אלטן רביין . .

ס"ט

. . אז אברהם אבינו יושב על פתח גיהנום [נתחילה מחק תיבת "אבינו",
ואח"כ סימן לבטל המחיקה] . .

**וכמרזל 30) הבט לברית גוי' אעפ"י שאין לישראל מע"ט הק' גואלן בזכות
המילה בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.**

4) זח"א קסב, א. וראה תו"א ויצא כג, ג.

6) אוה"ת ר"פ לך. וראה רמב"ן בראשית יב, ו: "כל מה שאירע לאבות סימן לבנים" וראה שם לב, יו"ד. (ובתנחומא לך ג"ב "סימן מסר הקב"ה לאברהם שכל מה שאירע לו אירע לבניו"). וראה [העביר המ"מ להערה הבאה]

6* (6) ב"ר פ"מ, ז.

7* (7) רמב"ן שם. וראה לבוש על הרקאנטי לך לך שם. פא"ה. וראה ג"כ דרשות הר"ן ד"ב.

8* (8) ראה מכתב הגאון הרגזובי (נדפס בשדי חמד אסיף מילואים לקונטרס המציעה). צפנת פענח לרמב"ם הל' מילה.

10* (10) שו"ת או"ז סי' יא.

14* (14) ראה רשימות אדמו"ר הצ"צ על מו"נ (נדפסו בס' החקירה - דרך אמונה).

18* (18) ראה שבת קלה, רע"ב. צפע"נ לרמב"ם הל' מילה רפ"א.

19* (19) סוכה נב, א.

25) (25) לציין המקום במנוה"מ [מצויין במרגלית היס לסנה' למרגלית] ראה ג"כ שו"ע יו"ד סי' רסג סעיף ה.

30) (30) אגדת בראשית פ' יז.

מענה

רוצים אנו להדפיס תשובת כ"ק אדמו"ר שליט"א ב"תוכן ענינים", לעשות הערה בע' 9, שיטה המתחלה פון דארט, אחרי תיבת ערל. וז"ל:

28* (אין להקשות ממה שאיתא בגמרא שם: בר מישראל כו' דמשכה ערלתו, אף שגם משוך אינו ערל (כנ"ל סעיף ה') ורק שאינו מהול - כי מכיון שהחטא דהדמושך ערלתו הוא בענין מצות מילה, מיפר בריתו כו' לכך אינו מקבל השכר של של אברהם אבינו - אין אברהם אבינו "מסיק להו כו'", עבוד חיתו אינו ערל. וע"ד שעל כרת דיוהכ"פ אין יוהכ"פ - אפילו עיצומו של יום אינו מכפר (כריתות ז, א).

ועפ"ז יומתק השינוי במרז"ל בענין זה בעירובין, ב"ר, ושמ"ר פיט, ח (ועד"ז תנחומא ס"פ לד): בשמ"ר המדבר בהבטחת הק' שאין ישראל מהולים יורדים לגיהנום, מספיק שמלאך מושך ערלת החוטא (אף שאז החוטא אינו מיפר בריתו של א"א, ערל אינו - אבל סו"ס אינו מהול). בעירובין - דקאי דא"א מסיק, אין הנ"ל יכול למנוע מזה (כיון דלא היפר החוטא הברית). בב"ר באותן שחטאו הרבה (אבל לא באו על עכוס שבעירובין) וא"א יושב כו' אין מספיק שימשוך ערלתן (כבשמ"ר), כ"א מביא ערלה ממש שאז ה"ה ערל כו'. ודלא כבעירובין שמדייק רש"י "כמי שאינו נימול". ולא - ערל. וכנ"ל דעת הרמב"ם, ודו"ק. ואכ"מ.

- עדיין צריך ביאור, שהרי לכאורה, כשאינו מתענה ביו"כ אינו מכפר על חטא זה, אבל מ"מ מכפר אעבירות דכל השנה (לדעת רבי). משא"כ בנדו"ד, מלשון הגמרא: ומסיק להו כו' בר כו' משמע שהבא על בת עכו"ם לא מסיק להו כלל, גם על שארי עבירות. - אולי יואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להג"י הערה הנ"ל ולבאר זאת.

מצות מילה מצלת מהעונש דירידת גיהינם (ראית פני גיהנום) אבל לא מעונשי העברות בכלל, כמובן ופשוט. ורק בזה נפק"מ ואמרז"ל בר מישראל כו'.

ס"א

. . זה ש"חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן" הוא שייכות **ת"ת** דהנשים לת"ת שלהן עצמן, אבל וצ"ל בכל אחת ואחת. אבל זה שעוזרת לבנה או לבעלה היא שייכות שלה רק לת"ת של בניו וכי' בזה שמולקת ב ובענין בנוגע להשכר. ומדוע מתחיל במה ש"היא עוזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאודה", שבזה: א) שייכותה היא רק למצות ת"ת של בני, ב) היא רק שמולקת בשכר" ואין זה שייך ללימוד עצמו, ג) זה שייך רק באשה שיש לה בעל ובנים, ואינו ענין של לימוד כ"א ענין של עזר, השייכות שלה היא להשכר דת"ת של בנה ובעלה, אינו אלא בזו שיש לה בעל ובן⁵ והם זקוקים לעזר, אין כ"ז [דן הלכה ודין מיוחד בנשים כ"א בכאו"א העוזר להמחוייב בת"ת שיעסוק בתורה (אלא שגם נשים בכלל)]. כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן "ו" להתחיל שורה חדשה] ועפכ"ז הו"ל להקדים ולהמתחיל בזה ש"חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן" ולאח"ז ש"אם היא עוזרת כו"ו". שבזה: א) שייכותה היא בלימודה של עצמה, ב) הנשים חייבות ללמוד (ולא רק שכר), ג) זה שייך בכל אשה גם בזו שאין לה בעל או בנים [כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן "ו" להתחיל שורה חדשה] והנה לכאורה *אף שבדוחק י"ל שכיון שכ' דפטורה משכר לימוד בני' - רוצה לסיים עניני⁶ ד"מ"מ אם היא עוזרת כו"ו". - אבל הא גופא צ"ע למה סידר אדה"ז המשך דבריו כנ"ל והרי הו"ל להקדים המאוחר, כנ"ל.

ס"ב

. . (ואח"כ מוסיף בזה אח"כ עוד טעם) - . .

. . א) מאין המקור בגמרא לזה דלימוד הנשים את ההלכות הצריכות להן הוא אצל הנשים ענין בפ"ע, ענין של לימוד תורה, ולא - רק הכנה לקיום מצות שחייבות בהן. והרי ולכאו' פפשטות הלימוד ד"ולמדתם את בניכם ולא פ' בנותיכם" משמע דאינן בלימוד התורה (כלל), וכל' אדה"ז "אשה אינה במצות ת"ת"!

ב) יתירה מזו: במס' ברכות (ועוד) א"י אמרו"ל: "נשים במאי זכיין, באיקרוי בנייהו לבי כנישתא ובאיתנוי גבריהו כו"ו". ואם חיובן ללמוד הלכות הצריכות להן הו"ע של מצוה בפ"ע, לימוד תורה [כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן להסיר ההדגשה מ"תורה"], מהי השאלה? במאי זכיין, - הלוא והו"ל לומר דיש להן זכות א' של לימוד התורה (הלכות הצריכות) לבעצמן (ולא רק ד"איקרוי בנייהו כו"ו").

- ב -

ג) באדרבה-במס' טוטה מקשה הגמרא (בפי"א) "אם יש לה זכות תולה לה":
זכות דמאי, אילימא זכות תורה הא לא מפקדא כו' - הרי דאין לנשים (מצ"ע)
זכות תורה כלל (אם לא מטעם דאיקרוי כו' ואיתנווי כו' כדמסיק שם בגמ').
עוד קשה:

ג) חיובן בלימוד ההלכות הצריכות להן הוא בכדי (כל' אדה"ז עצמו) "לידע
אותן", "לידע האיך לעשותן" - וא"כ לכאו', אשה הבקיאה בדינים שלה כו' -
ס' אין עלה חיוב ללמוד ההלכות שלא שייך להיביה בברה"ת מצד זה,
ועפ"ז, איך הביא אדה"ז (בטעם חיובן בברה"ת) טעם זה כטעם ראשון ועיקרי,
והרי טעם זה לא שייך בכל הנשים (ולכל היותר הו"ל להביאו-דק כטעם נוסף)?

ג. והביאור בזה: ¹²
אי' בגמ' גבי עכו"ם/הלומד תורה: "שנאמר אשר יעשה אותם האדם גו' כהנים
לויים וישראלים לא נאמר כו' למדת שאפי' ¹³ עובדי-עבודה-בבבב. ועוסק בתורה ("בשבע מצוות
דידהו" ¹⁴) הרי הוא ככהן גדול". והנה עילוי זה (ד"ה"ה ככה"ג") הנעשה בעכו"ם
הלומד תורה בשבע מצוות בני נח, הוא מצד מעלת לימוד התורה דוקא, וכמ"ש בתוס' ¹⁵
ד"להכי נקט כה"ג משום דכתי' ¹⁶ יקרה היא מענינים ודרשי' ¹⁷ מכה"ג הנכנס לפני ולפנים

כו', שזוהי מעלת התורה (אלא שבבב"י ¹⁸ ~~למעלה~~ "ע"י לימודה"ת נעשה קודם
לכה"ג", ¹⁹ "עובדי" העוסק בתורה הוא (רק) ככה"ג").
ולכאו' אינו מובן: הרי התורה ניתנה רק לישראל ולא לעכו"ם, ומה שמותר
להם ללמוד תורה (אף כי ²⁰ "עכו"ם" שעוסק בתורה חייב מיתה"), הוא לפי שנצטוו
לקיים ז' מצוות בני נח, במילא צריכים הם ללמוד הלכות אלו בכדי לידע האיך לעשותן,

אבל מאין להם המעלה דעסק התורה (המעלה כזו שאינה בקיום המצוות)?
ומוכרח לומר: מאחר שבפועל צריכים עכו"ם ללמוד הלכות דמצוות אלו - כי

בלא"ה לא יוכלו לקיים כדל', הנה אף שלימודם הוא דק בשביל קיום המצוות, מ"מ,
כיון ²¹ "הקב"ה" ²² ללמוד תורה בשביל זה, הרי-ניתן להם בזה הדין

דמורה, ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

בסגנון אחר: לימוד תורה ז' מצוות בני נח, אף שאינו בא כענין-לעצמו,
אלא בשביל דבר אחר - קיום המצוות-היינו שהלימוד הוא הכנה מוכרחה (כעין הכשר)
למצוות, מ"מ נעשה בזה גם ענין לעצמו - התכלית אלימוד התורה מצ"ע.

.. (ג. וּדְרַבְרָה - במס' סוטה מקשה הגמרא ..

.. אילימא זכות תורה הא לא מפקדא כו"ו - הרי דאין לנשים (מצ"ע) זכות תורה כלל ..

.. עוד קשה -

ד) חיובן בלימוד ההלכות הצריכות להן הוא בכדי (כל' אדה"ו עצמו) "לידע אותן", "לידע האיך לעשותן" - וא"כ לכאוי, אשה הבקיא בהדינא שיהא כו' שאין עליה חיוב ללמוד ההלכות לא שייך לחייבה בברה"ת מצד מטעם זה,

ועפ"ז, איך הביא אדה"ו (בטעם חיובן בברה"ת) טעם זה כטעם ראשון ועיקרי, והרי טעם זה לא אינו שייך בכל הנשים (ולכל היותר הו"ל להביאו - דק כטעם נוסף)?

ס"ג

.. אי' בגמ' גבי עפ"ם ב"נ נכרי¹² הלומד תורה: "שנאמר אשר יעשה אותם האדם גוי כהנים לויים וישראלים לא נאמר כו' למדת שאפ"י עבד כוכביש נכרי ועוסק בתורה (ב"שבע מצוות דידהו") הרי הוא ככהן גדול". והנה עילוי זה חשיבות זו (ד"ה"ה ככה"ג") הנעשה בעפ"ם ב"נ נכרי הלומד תורה בשבע מצוות בני נח, הוא היא מצד מעלת לימוד התורה דוקא ..

.. (אלא שבבני ע"י לימודה"ת נעשה "קודם לכה"ג", ויעפ"ם ב"נ נכרי העוסק בתורה הוא (רק) ככה"ג").

ולכאוי אינו מובן: הרי התורה היא מורשה קהלת יעקב - ניתנה רק לישראל ולא לעפ"ם לב"נ לנכרים, ומה שמותרים להם ללמוד תורה (אף כי "עפ"ם נכרי שעוסק בתורה חייב מיתה"), הוא לפי שנצטוו לקיים ז' מצות ב"נ, במילא צריכים הם ללמוד הלכות אלו בכדי לידע האיך לעשותן מצות, אבל מאין להם המעלה דעסק התורה (ומעלה זו שאינה בקיום המצות)?

ומכרח לומר ועכ"ל: מאחר שבפועל צריכים עפ"ם מחויבים ב"נ ללמוד הלכות דמצות אלו (- כי בלא"ה לא יוכלו לקיימן כ"ל), הנה אף שלימודם הוא דק בשביל קיום המצות, מ"מ, כיון שמצד זה צריכים שעכ"פ מחויבים ללמוד תורה בשביל זה, הרי ניתן להם זה היקף דתורה - יש בהם כל הגדרים דלומד תורה, כולל מעלות הנ"ל.

בסגנון אחר: לימוד תורת ז' מצות ע"י בני נח, אף שאינו בא פענך לעצמו, אלא לכתחילה מצ"ע, כ"א בשביל דבר אחר - קיום המצות; - היינו שהלימוד הוא הכנה מוכרחת (כעין הכשר) להמצות, מ"מ נעשה זה גם עי"ז ענין לעצמן - התכלית דלימוד התורה מצ"ע²⁰.

דוגמא לדבר²⁰: (להעתיק עכ"פ דוגמא אחת מצפע"נ)

- 1 -

ולכן יש בו גם הענין הנפעל ע"י לימוד התורה - "הרי הוא ככה"ג" (אף שאינו בקיום המצות).

ד. ועד"ז מובן בלימוד התורה דנשים: הא דהייבות ללמוד הלכות הצריכות להן, אם שהוא (לא מצד מצות לימוד התורה מצ"ע, כ"א) רק בשביל "לידע האיך לעשותן" (היינו שהוא דבר הכרחי בשביל התכלית דקיום המצות), בכ"ז נעשה הלימוד גם תכלית בפ"ע. ולכן שפיר מברכות הן משו"ז ברכות התורה.²³ ומאחר שלימוד הלכות (דמצות אלו) נעשה ענין ותכלית בפ"ע של לימוד התורה, מובן ששוב אין הוא מוגבל רק לשעה ש"צריכה לידע האיך לעשותן" בפועל. ומכאן-שכן, גם האשה היודעת כבר הלכות הצריכות לה ויודעת "האיך לעשותן", עדיין יש לה שייכות ללימוד התורה, שמצד זה. יכולה לברך ברכות התורה. ועפ"ז מובן מה שד"ק אדה"ז וכתב בטעם דנשים מברכות ברה"ת טעם זה דוקא כראשון ועיקרי, שהרי בענין זה יש לנשים שייכות לתורה מצ"ע.²⁴

ה. אמנם לפי הנ"ל, דחובן של הנשים ללמוד הלכות הצריכות הוא (לא רק הכשר לקיום המצות שלהן, אלא גם) ענין של לימוד התורה - הגדלנה ביותר הקושיה דלעיל (ס"א-ב)?

והביאור בזה:

אם סתהבאר שבלימוד ההלכות הצריכות להן יש ענין של לימוד התורה, בכ"ז מכיון שחיוב זה מסובב מחיובן במצות שלהן, הרי אין לומר ע"ז שהן במצות ת"ת, ובמילא אין שייך לומר שיקבלו ע"ז שכר במצוות ועושה במצות ת"ת, וע"ד המצות בלימוד התורה דעכו"ס בשבע מצוות דידהו, דאף שיש בזה מעלת התורה כנ"ל, עד ש"הרי הוא ככה"ג", בכ"ז "אין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושים אלא כמי שאינו מצווה ועושה".

ועפ"ז מובן מה שלא אמר בגמרא דנשים יש להן זכות תורה מצד זה שהייבות ללמוד הלכות הצריכות להן: הא דקאמר בגמ' ד"הא לא מפקדא כו' נהי דפקודי לא מפקדא כו', הכוונה בזה היא (לא שאין למצוא בנשים שום חיוב על לימוד התורה, כ"א) בנוגע ל"זכות תורה" - להשכר על מצות לימוד התורה כ"מצווה ועושה", שדוקא שכר זה (דזכות מצות ת"ת) "מגנא כולי האי".

ס"ד

.. אם שהוא (לא מצד מצות לימוד התורה מצ"ע, כ"א) רק בשביל "לידע האיך לעשותן" ..

.. בכ"ז נעשה הלימוד גם תכלית ענין בפ"ע. ולכן שפיר מברכות הן משו"ז ברכות התורה.

ומאחר שלימוד הלכות (דמצות אלו) נעשה ענין ותכלית בפ"ע (של לימוד התורה), מובן ששוב אין הוא מוגבל רק לשעה ש"צריכה לידע היאך לעשותן" בפועל. ומצד שפך, ולכן גם האשה היודעת כבר הלכות הצריכות לה ויודעת "האיך לעשותן", עדיין יש לה שייכות ללימוד התורה, שמצד זה ולכן יכולה לברך ברכות התורה.

ס"ה

.. וע"ד המבואר בלימוד התורה דעפ"ם דב"נ בשבע מצוות דידהו, דאף שיש בזה מעלת התורה כנ"ל, עד ש"הרי הוא ככה"ג", בכ"ז "אין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושין אלא כמי שאינו מצווה ועושה".

ועפ"ז מובן מה שלא אמר בגמרא דנשים יש להן זכות תורה מצד זה שחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן: הא דקאמר בגמ' ד"הא לא מפקדא כו' נהי דפקודי לא מפקדא כו'", הכוונה בזה היא (לא שאין למצוא בנשים שום חיוב על דלימוד התורה, כ"א) בנוגע (ל"זכות תורה" -) להשכר על מצות לימוד התורה כ"מצווה ועושה", שדוקא שכר זה (דזכות מצות ת"ת) "מגנא כולי האי" ..

- ד -

ולכן בלימוד הלכות הצריכות להן, אם כי יש לאשה בזה יוקר מעלה התורה כו', מ"מ אין "מצווה ועושה" היא, ואין לה זכות ו תורה שישנה למצווה ועושה.²⁹
1. אמנם בזה ש"היא עוֹזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאודה שיעטוק בחורה חולקת שטר עמ' ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידה". (ודוהו שמטיים) "לעולם זכות תורה, באגרא כו'".

הביאור בזה: לכאן אינו מובן למה היא חולקת שטר עמהם מאחר שמצווים ועושים על ידה - אחר-אשר-ההנותן כסף לעני והעני קיים בכסף זה מצוה (כגון שקנה בו מזון לסעודות שבת, לעני-ואחריו וכיו"ב) ג יש לה לנותן הצדקה חלק במצוות שעושה העני (ונוסף-על-קיום מצוות צדקה)? דלמה אמרינן כך בנדון-האשה-שהולקת בשכר-הבעל-והבנים?

והתירוץ בפשטות הוא: כשאדם נותן צדקה לעני, נעשו המעות של העני, ואח"כ כשהעני עושה מצוה במעות אלו-הוא עושה המצוה בדילי; אבל בנדו"ד, הרי שהאשה עוזרת לבנה או לבעלה היא עוזרת מחילה בקיום המצוה של ת"ת. - היינו שהיא עושה פעולת ישיבה השתתפות בענין ומצוה זו, ומכיון שהיא עוזרת בעצם המצוה היא חולקת שטר עמהם, גם היא מקבלת שטר בעד לימוד התורה של הבעל והבן. דוגמא לזה, כתב הר"ן דאשה אע"ג שאינה מצווה בפרי' ורבי', מ"מ יש

לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו.
והביאור: קיום המצוה של הבעל הוא ע"י "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", היינו שמצות פו"ר שהבעל מצווה עלי' נעשית דוקא ע"י שניהם, ומכיון שהיא מסייעת בהמצוה "יש לה (ג"כ) מצוה".³⁰

ועד"ז הוא בנדו"ד, כשעזרת בלימוד התורה הרי שהמצוה נעשית בפועל בהשתתפותה ועל ידה, לכן יש לה ג"כ מצוה.

2. אמנם מדברי הר"ן עצמו אינו ברור מנו הפי' ש"יש לה מצוה", די"ל בשני אופנים:
(א) "יש לה מצוה (סתם)" - היינו אף שבעצם אין עלי' שום ציווי לקיים פו"ר, מ"מ מכיון שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו, יש לה ג"כ מצוה, אבל אין לה "מצוה רבת" דפו"ר.³¹

. . ולכן בלימוד הלכות הצריכות להן, אם כי יש לאשה בזה יוקר מעלת התורה כו', מ"מ אין צה היא "מצווה ועושה", [בתחילה נרשם "מ"מ אינה מצווה ועושה היא", ותיקן כנ"ל] ואין לה זכות זך דתורה שישנה למצווה ועושה.

ס"ו

. . הביאור בזה: לכאוי אינו מובן למה היא חולקת שכר עמהם בלימוד תורתם מאחר שמצווים מפני שיעושים על ידה - ה"ז בדוגמת אטו נאמר דהנותן כסף לעני והעני קיים בכסף זה מצווה (כגון שקנה בו מזון לסעודות שבת, לולב ואתרוג וכיו"ב) דלא מצינו בשום מקום דיש לו לנותן הצדקה חלק במצוות שעושה העני (נוסף על כ"א רק שכר קיום מצות צדקה)? ולמה אמרין כך בנדון האשה שהולקת בשכר הבעל והבנים?

והתירוץ בפשטות הוא: כשאדם נותן צדקה לעני, נעשו המעות של העני, ואח"כ - כשהעני עושה מצוה במעות אלו - הוא עושה המצוה בדילי; אבל בנדו"ד, הרי מה שהאשה עוזרת לבנה או לבעלה היא עוזרת מלתחילה בקיום המצוה של ת"ת - היינו שהיא עושיית פעולות שגרה להשתתפות בענין ומצוה זו, ומכיון שהיא עוזרת בעצם המצוה היא ולכן חולקת שכר עמהם, גם היא מקבלת (חלק ב) שכר בצד לימוד התורה של הבעל והבן.

דוגמא לזה מצינו במצות פו"ר: כתב הר"ן דאשה אע"ג שאינה מצווה בפריי רביי, "מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו".

והביאור: קיום המצוה של הבעל הוא ע"י "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", היינו שמצות פו"ר שהבעל מצווה עליי נעשית דוקא ע"י שניהם. ומכיון שהיא מסייעת בהמצוה "יש לה (ג"כ) מצוה".

ועד"ז הוא בנדו"ד, כשעוזרת בלימוד התורה הרי שהמצוה נעשית בפועל בהשתתפותה ו(גם) על ידה, לכן יש לה ג"כ מצוה.

ס"ז

אמנם מדברי הר"ן עצמו אינו ברור הפיי שיש לה מצוה, די"ל בשני אופנים:

(א) "יש לה מצוה (סתם) -" היינו אף שבעצם אין עליי שגם הציווי לקיים פו"ר, מ"מ מכיון שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו, יש לה ג"כ מצוה אבל אין לה ה"מצוה רבה" דפו"ר . .

- ה -

(ב) "יש לה מצווה" - היינו חלק במצוות פו"ר.³⁴

ועד"ז יש לה מצווה בשכר שיש לה כשעוזרת לבנה ובעלה לקיים מצוות ת"ת.

והנה מלשון הגמרא "פלאגן בהדייהו" (וכן לשון אדה"ז "חולקת שכר עמהם - ולא נוטלת שכר), מוכח כמד"ב דיש לה חלק במצוות ת"ת ממש, והיינו כנ"ל:

מכיון דמצוות ת"ת של הבעל והבן, שמצווים בזה, נעשית בעזרתה ועל ידה, הרי יש לה חלק בקיום מצוותו, היינו חלק במצוות ת"ת, ולכן "פלאגן בהדייהו" - "חולקת שכר עמהם" כמצווה ועושה, "מאחר שהם מצווים ועושים על ידה".³⁵

עד"ז יש לה גם במצוות פרי' ורבי', שבטיגעה לבעלה לקיים מצוותו, יש לה חלק במצווה זו.³⁶

ח. אמנם עפ"י הנ"ל יש לדייק: מאחר שאם היא עוזרת לבנה או לבעלה חולקת שכר עמהם, הרי שיש לה חלק במצוות ת"ת שלהם כמצווה ועושה - ולמה לא הביא זאת אדה"ז גם בהל' ברה"ת עכ"פ כטעם נוסף על שמברכות ברכת התורה.³⁷

ויובן זה בקדמים קושיה המפרשים על הר"ן:

איתא בגמרא: "ההיא דאתאי כו" (ותכעה את בעלה לגרשה כי לא היו לה בנים סמנו), אמר לה לא מנפקת, אמרה לי' לא בעיא חך איתתא חוטרא לידה כו", והקשו "אמאי לא קאמר משום דמסייע (כסברת הר"ן) דעדניף פפי".

אך הביאור: הא דמסייעת לבעל לקיים מצוותו כו' הוא דבר התלוי ברצונה:

אם רוצה, יכולה היא להנשא ולסייע לאיש לקיים מצוותו וע"י זה יהי' לה חלק בקיום מצוותו אבל מצ"ע אינה מצווה ע"ז. ומובן במשנות שאינה יכולה לתבוע את בעלה בדין שיגרש אותה בכדי שתוכל לקיים מצווה זו, שהרי אין עלי' שום ציווי, ורק כאשר מסייעת לבעלה בפועל אז היא חולקת במצוותו ומקיימת מצווה. ולכן טענתו רק "לא בעיא כו" חוטרא כו" ד"כי הא ודאי כייפינן".⁴⁰

ועד"ז הוא בנז"ר: הא דעוזרת לבעלה ולבני' עי"ז "חולקת בשכר", ה"ז דבר התלוי ברצונה (היינו שאם רוצה יכולה להשיג שכר - למצוות ת"ת המצווה ועושה של הבעל ובני'), אבל קצת חיוב אין עלי' בזה.

ועפ"ז מובן שלא הביא אדה"ז מה שעוזרת כו' כטעם נוסף שתברכינה ברכה"ת - כי מכיון שאין עלי' שום חיוב ע"ז, א"א לומר שתברך ברכות התורה על שיכולה לעזור לבנה ולבעלה במצוות ת"ת שלהם.

. . ב) "יש לה מצוה" שבנדו"ד - היינו חלק במצות פו"ר.

ועד"ז יש להסתפק לה מקום לספק בשכר שיש לה כשעוזרת לבנה ובעלה לקיים מצות ת"ת.

והנה מלשון הגמרא "פלגאן בהדייהו" (וכן לשון אדה"ז "חולקת שכר עמהם" - ולא נוטלת שכר), מוכח צד כאופן הבי' דיש לה חלק במצות ת"ת ממש, והיינו כנ"ל: מכיון דמצות ת"ת של הבעל והבן, שמצווים בזה, נעשית בעזרתה ו(גם) על ידה, הרי יש לה חלק בקיום מצותו, היינו חלק במצות ת"ת, ולכן "פלגאן בהדייהו" - "חולקת שכר עמהם" כמצווה ועושה, "מאחר שהם מצווים ועושים על ידה".

ועד"ז י"ל גם במצות פרי' ורבי', שבסיועה לבעלה לקיים מצותו, יש לה חלק במצוה זו.

ס"ח

אמנם עפ"י הנ"ל יש לדייק: מאחר שאם היא עוזרת לבנה או לבעלה חולקת שכר עמהם, הרי שיש לה חלק במצות ת"ת שלהם כמצווה ועושה - ולמה לא הביא זאת אדה"ז גם בהל' ברה"ת עכ"פ כטעם נוסף על שמברכות ברכת התורה.

ויובן זה בהקדים קושית המפרשים על הר"ן:

איתא בגמרא: "ההיא דאתאי כו' (ותבעה את בעלה לגרשה כי לא היו לה בנים ממנו), אמר לה לא מיפקדת, אמרה לי לא בעיא הך איתתא חוטרא לידה כו", והקשו "אמאי לא קאמר משום דמסייע (כסברת הר"ן) דעדנף טפיי".

אך הביאור: הא דמסייעת לבעל לקיים מצותו כו' הוא דבר התלוי ברצונה: אם רוצה, יכולה היא להנשא ולסייע לאיש לקיים מצותו וע"י זה יהי לה חלק בקיום מצותו, אבל מצ"ע אינה מצווה ע"ז. ומובן בפשטא שאינה יכולה לתבוע את בעלה בדין שיגרש אותה בכדי שתוכל לקיים מצוה זו, שהרי אין עלי' שום ציווי, ורק כאשר מסייעת לבעלה בפועל אז היא חולקת במצותו ומקיימת מצוה. ולכן טענתה רק "לא בעיא כו' חוטרא כו" ד"כי הא ודאי כייפינן".

ועד"ז הוא בנדו"ד: הא דעוזרת לבעלה ולבני' שע"ז "חולקת בשכר", הי"ז דבר התלוי ברצונה (היינו שאם רוצה יכולה להשיג שייכות זו להשתתף בלמצות ת"ת דמצווה ועושה של הבעל ובני'), אבל שגם חיוב אין עלי' בזה.

ועפ"ז מובן שלא הביא אדה"ז מה שעוזרת כו' גם אפילו לא כטעם נוסף שתברכנה ברכה"ת - כי מכיון שאין עלי' שום חיוב ע"ז, א"א לומר שתברך ברכות התורה על שיכולה לעזור לבנה ולבעלה במצות ת"ת שלהם . .

אמנם בהל"ת, שמבאר דאף ש"אשה אינה במצות ה"ה", מ"מ יש לה שייכות למצוה זו, מקדים ומביא ענין זה לראשונה, שהרי מצד דעוורה כו' תהא שייכה (א) למצוה ה"ה ממש דמצווה ועושה, (ב) ובכה"ח כולה, אשר ע"כ "חולקת" היא בשכר עמה כמצווה ועושה.

מש"כ זה דחייבהו ללמוד הלכות הצרכות להן, אף שמצד זה יש להן שייכות ממש אל התורה, כי בלימודן זה יש גם יוקר ומעלה התורה - מ"מ מכיון דזה בא להן כהסתעפות חיובן במצוה שלהן (ולא שייכות ישירה לה"ה), אינן להן בלימוד הלכות אלו המעלה דמצווה ועושה במצוה ה"ה כנ"ל, ולכן מביא זה לבסוף אחרי

הענין דעוורה כו'. קב"ה וכו' נקראו איש ואשה. והנה הכליה בריה"ע היא "פרו ורבו תמלאו את הארץ וכבשוה", לכבוש את העולם (פל"ה העלם) ולהמשיך בו אור האלקי שלמע' (התשכ"ב) דמצוה זו דכ"ב היא מצווה של איש (זה הקב"ה) ש"א"יט' דרכו לכבוש כו', כי אין בכחו של נברא לשנות השכב אלכבוש העולם, אך צדק בכחו של הקב"ה בורא העולם.

והנה שליחות זו, לכבוש את העולם נעשה בפועל ע"י אישכה התורה, כי התורה גם בירידתה למטה היא למע' מהעולם; שלכן ארז"ל "כל חפצים לא ישוו בה" - אפ"י חפצי שמים", כי המצווה ("חפצי שמים") נחלבשו ממש בדברים גשמיים, אבל התורה גם לאחר שנהלשה בגשמיות כתיב "הלא כה דברי כאש", ולכן היא למע' מחפצי שמים, כי היא בחי' "שמים" עצמן.

ובנ"י ע"י לימודן בתורה למחזיקים עם התורה ועי"ז נעשה בעה"ב על טבע העולם לכובש ההמשליח (ולכן גם ביכולתם לשנות טבע העולם וכמארז"ל ע"פ לאל גומר עלי).

ומכיון שבנ"י הם ה"מסייעים" בעבודה זו לכבוש את העולם - אף שבעצם הכו' (המצוה) ע"ז בא מהקב"ה ע"י התורה - נעשים הם שותפים עם הקב"ה במצוה ועבודה זו - הכליה בריה"ע [וכמרוז"ל "נעשה שותף להקב"ה במע"ב"]

(איתנו תהיה זכ"ה נא תל וטו"ה)

. . אמנם בהלי' ת"ת, שמבאר דאף ש"אשה אינה במצות ת"ת", מ"מ יש לה שייכות למצוה זו, מקדים ומביא ענין זה לראשונה, שהרי מצד דעוזרת כו' תהא שייכת א) למצות ת"ת ממש דמצווה ועושה, ב) ובכה"ת כולה, אשר ע"כ "חולקת" היא בשכר עמהם כמצווה ועושה.

משא"כ זה דחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן, אף שמצד זה יש להן שייכות ממש אל התורה, כי בלימודן זה יש גם יוקר ומעלת התורה - מ"מ מכיון דזה בא להן כהסתעפות חיובן במצות שלהן (ולא שייכות ישירה לת"ת), אין להן בלימוד הלכות אלו המעלה דמצווה ועושה במצות ת"ת כנ"ל, ולכן מביא זה לבסוף אחרי הענין דעוזרת כו'.

ס"י

בפנימיות הענינים: הקב"ה וכנס"י נקראו, **כביכול**, איש ואשה. והנה תכלית בריה"ע היא "פרו ורבו ו} [-כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף מילים אלו וסימן להשמיטם] מלאו את הארץ וכבשוה", לכבוש את העולם (מלי' העלם) ולהמשיך בו אור האלקי שלמע' **מהעולם** (מהטבע).

*לבתחילה נרשם: "דמצוה זו דפו"ר היא מצותו של האיש זה הקב"ה, כי איש דרכו לכבוש" ותיקן:] ואיש (זה הקב"ה) דרכו לכבוש כו"י, כי אין בכחו של נברא לשנות **(מצ"ע)** בכח עצמו את הטבע ולכבוש העולם, - והוא זהו רק בכחו של הקב"ה בורא העולם.*

והנה שליחות זו, לכבוש את העולם נעשית בפועל **דוקא** ע"י בניי ובכח התורה שניתנה להם, כי התורה גם בירידתה למטה היא למע' מהעולם; שלכן ארז"ל "כל חפצים לא ישוו בה" - "אפי' חפצי שמים", כי המצוות ("חפצי שמים") נתלבו ממש בדברים גשמיים, אבל התורה גם לאחרי שנתלבה בגשמיות כתיב "הלא כה דברי כאש" ולכן היא למע' מחפצי שמים, כי היא בחי' "שמים" עצמן.

ובנ"י ע"י לימודן בתורה מתייחדים עם התורה וע"י נעשים בעה"ב על טבע העולם לכובשהו תחת ממשלתם (ולכן גם ביכולתם לשנות טבע העולם, וכמארז"ל ע"פ לא-ל גומר עלי).

ומכיון שבנ"י הם ה"מסייעים" בעבודה זו לכבוש את העולם - אף שבעצם הכח (ה"מצוה") ע"ז בא מהקב"ה ע"י התורה - נעשים הם שותפים עם הקב"ה במצוה ועבודה זו - תכלית בריה"ע [וכמארז"ל "נעשה שותף להקב"ה במע"ב"].

(משיחת חגה"ש ושי"פ נשא תשי"ל ותש"א)

5) ואף שמוּבָּן בַּפְּשׁוּטוֹת שְׁדִיךְ זֶה בַּעֲזוּרַת שִׁיחֻלְקֵת בַּשְּׂכָר״ שֶׁיֵּיךְ בְּכָל אִשָּׁה גַם אִם אֵיךְ לָהּ בַּעַל אֹרְבָנִים גַּם בָּאִם הִיא תוֹמַכֶּת דַּעֲזוּרַת לִסְתֵּם לְאִנְשִׁים בְּלִימוּד הַתּוֹרָה; (וְרָאָה לְקַמֵּן סַעִיף ו־ז וּבַהֲעֵרָה

37) הַרִי [בְּתַחֲלִילָה נִרְשָׁם: ״מְדוּבָר כֹּאן״ וְתִיקֵן:] כֹּאן מְדוּבָר רַק עִיד הַרְגִּיל שֶׁהוּא הַעֲזוֹר לְבַנָּה אוֹ לְבַעֲלָהּ. וְאֵיךְ עִיד הַרְגִּיל יוֹתֵר (הֵינְנוּ שֶׁשִּׁיכּוֹת בְּכָל אִשָּׁה בְּכָל זְמַן) הוּא זֶה שֶׁחַיִּיבוֹת לְלַמּוֹד הַלְכוֹת הַצְּרִיכוֹת, כְּבַפְּנִים:

[בְּנִדְפָס נִתְּסַף הָעֵרָה ⁵ עַל הַמִּילִים ״בְּכֹאוּ״ אֵל הַעֲזוֹר״: וּמְצוּי בְּפֶרֶט בַּעֲזוֹר בְּמֵאָד].

6) וְכִמוֹ שֶׁהוּא בְּרַמ״א (בְּשׁוּ״ע יו״ד שֵׁם) שֶׁהַקְּדִים הַדִּין דְּחַיִּיבֵת כּוֹי לְדִין דַּעֲזוּרַת, אִף אִלָּא שֶׁהַרַמ״א בָּא בַּהַמְשָׁךְ לְמִ״שׁ הַמַּחֲבֵר בְּנוֹגַע לְלִימוּדָה בַּעֲצֻמָּה מִשָּׂא״כ הַמְשָׁךְ דְּבָרֵי אֲדָה״ז. מִצַּד [בְּתַחֲלִילָה סִימָן לְהַדְפִּיס שֶׁאֵר הַהֲעֵרָה עַל הַמִּילִים ״רוּצָה לְסִיִּים עֲנִינִי״, וְאִחִ״כ מַחֲקָה, וְרָאָה לְעִיל בְּפִנִּים] ⁶ וְהָא גּוֹפֵא צִלְהִיב מְדוּעַ סִידֵר אֲדָה״ז הַמְשָׁךְ דְּבָרֵינוּ בְּאוֹפֵן כֹּזֵה, דְּלִכְאוּי הוּ״ל לְהַקְּדִים הַמֵּאוּחָד הַרִי שֶׁשִּׁיכּוֹת הַעִיִקְרֵי שֶׁלָּהֶם הִיא זֶה שֶׁחַיִּיבֵת לְלַמּוֹד הַלְכוֹת כּוֹי, כְּבַפְּנִים.

7) סו״ס מ״ז וְרָאָה בַּהֲנַסְמָן לְעִיל הָעֵרָה 4.

8) בְּרִכּוֹת יז, א. סוּטָה כָּא, א.

11) וְכֵן הַקְּשָׁה בְּשׁוּ״ת בֵּית הַלּוּי (ח״א ס״ו) עַל הָאֲגוּר (לְפִי הַבְּנֵת הַמִּ״א). וּמִשׁ״כ שֵׁם בְּכוּונַת הָאֲגוּר - מִפְּשׁוּטוֹת לְשׁוֹן הָאֲגוּר אֵינוֹ מִשְׁמַע כֵּן.

*12) כְּצ״ל - רָאָה ס׳ חֲסֵרוֹנוֹת הַשׁ״ס - וּבְדַפּוּסִים שִׁינוּ מֵאִימַת הַצַּעֲנוֹזָר.

17) כֵּן יֵשׁ לְהוֹפֵיחַ מִשְׁמַע גַּם מִמְרוֹז״ל זֶה עֲצֻמוֹ, דְּאִין לּוֹמֵר שֶׁנְּהַלִּימוּד שְׁלוֹ הוּא חֶלֶק בְּקִיּוּם הַמְּצוֹת שְׁלוֹ (זֶה [בְּתַחֲלִילָה נִרְשָׁם ״שְׁלוֹ״ זֶה״, וְתִיקֵן כְּנִ״ל] שֶׁנַּעֲשָׂה כְּכַהֲ״ג הוּא מְצַד גּוֹדֵל הַעֲנִין בְּקִיּוּמָם שֶׁבַע מְצוֹת דִּידָהוּ, כִּי אִ״כ כִּ״ש שֶׁכֵּן צ״ל הוּא בְּנוֹגַע לְבְּקִיּוּם הַמְּצוֹת ע״י בִּישְׂרָאֵל, וְלֹא מְצִינוּ זֶה בְּשׁוּם מְקוֹם (כִּ״א מְצַד הַתּוֹרָה). וְאֵיךְ מוּבָּן בַּפְּשׁוּטוֹת דִּ״הִיָּה כְּכַהֲ״ג זֶהוּ מְצַד הַמַּעֲלָה דִּישׁוּסָק בְּתוֹרָה״. וְרָאָה לְקוּ״ש ח״ז ע׳ 49 שׁוה״ג

להערה 11, - אלא שמדברי התוס' מוכרח הוא, כבפנים.

20) **ראה להעיר מפשי"כ הצפעי"נ . . . . ובכ"מ (נסמן בשוה"ג להערה 10 (בהשמטה) בליקוט לפי וישב בכמה עניני תורה כיו"ב. וראה לשונו (צפעי"נ למו"נ (דברים ע' שעג)) "אף שזה סיבה אך מ"מ זה הכרח ונעשה כמו עצם".**

ועל הציון ל"ליקוט לפי וישב", העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א: [מי לדעתם יחפש ה]ליקוט לפי וישב[! ובפרט שאין ידועה השנה

21) בבמדב"ר פי"ג, טו הגירסא: עצמים נכרי המתגייר שלמד תורה ה"ה ככה"ג" והכוונה בזה שלומד גם שאר חלקי התורה (ולא רק שבע מצות דידהו) - דאלי"כ למה מוסיף (לעכו"ם) התנאי "המתגייר" אינו (וראה חידושי הרד"ל וחידושי הרש"ש שם), והטעם: כיון שבא להתגייר שרי ללמוד התורה (כמ"ש בחדא"ג (שבת לא, א ד"ה א"ל מקרא). אבל ראה שו"ת רעק"א סי' מא. וראה שו"ת מחנה חיים סי' ז. ועוד.

וגם בזה והביאור הוא - כבפנים: מכיון שתיכף כשנתגייר נעשה מחוייב בכל המצות הרי מובן דע"פ תורה מוכרח הוא ללמוד ההלכות וא"כ (מכיון דמוכרח בזה ע"פ תורה) יש בלימודו מעלת ויוקר התורה.

(* מובן שאי"ז בצפוני"ש שייך בב"נ כי הרי"ם לא קיבלו התורה (ד"החזירה הקב"ה כו"י (ע"ז ב, ב. ועוד) וכנאמר "ובחר בנו מכל העמים ונתן לנו כו"י") ובמילא מובן בפשטות שאין מקום שיאמרו "ונתן לנו" כו' (נוסף ע"ז וענין הברכות שבכלל אין לבהם) בתחילה נרשם: "נוסף ע"ז שבכלל אין להם ענין הברכות" ותיקן כנ"ל:- משא"כ הנשים, שהן חלק מעם ישראל שלהן ניתנה תורה (ראה שכהקדמה למ"ת נאמר: כה תאמר (תחלה) לבית יעקב אלו הנשים (ואח"כ) ותגד לבנ"י אלה האנשים (יתרו יט, ג ופרש"י שם. שמו"ר פכ"ח, ב).

24) ולכך מדייק וי"ל שזהו דיוק ל' אדה"ז בזה"ב "אשה אינה במצות ת"ת" (ולא כתב פטורה מלימוד התורה - וכיו"ב).

27) ועפ"ז וכשהמקשה "אילימא זכות תורה הא אינה מצווה כו"י הכוונה גם על התורה שלומדת לדעת לקיים מצותי. ועפ"ז יומתק גם הקס"ד "אילימא זכות תורה" שהיא (גם ובעיקר) על ענין זה דתורה (יוקר התורה) שישנו בנשים (וראה לשון רש"י שם) ומ"מ אמר ע"ז המסקנא "הא אינה כו"י" כי גם בזה "אינה מצווה (בתורה) היא" כבפנים.

29) רפ"ב דקידושין.

30) יבמות סה, ב: "פרו ורבו גו' וכבשוה - איש דרכו לכבוש ואשה אין דרכה לכבוש".

31) בראשית ב, כד.

32) וכ"ה בנוגע לברכה כהנים שגם לבני השומעים את הברכות ישן חלק בהמצוה, מאחר שהכהנים צריכים להם (כדי לקיים מצוותם) - שיהי' לפי לברך (וראה הרדים (מ"ע כו' הללויות בפה כו' לקיימן בכל יום פ"ד אות יח): וישראל העומדים כו' ומכוונים לבט לקבל ברכתם כו' הם נמי בכלל המצוה. וראה ש"ע"א לשו"ע או"ח סי' קכ"ה ס"ק ה. ולהעיר מהי' הרשב"א (המיוחס להרישב"א) סוכה לא, ב (ד"ה מאי לאו): דליכא חיובא אישראל להתברך

מצוה דכתן תוא

וכדמוכח מהדין (שו"ע אדתי"ז סי' קכ"ה סעי' לה. מטוסה לה, ב) "עיר כו' שכולה

כהנים כו' למי מברכין לאהיהם שבשדות" - דבלא האי סעמא לא היו יכולים לברך.

ועד"ז יש לבאר בעוד כמה וכמה דינים והלכות, ונתבאר בארוכה בההוועדות.

33) חוס' שבה ד, א ד"ה וכי. גיטין מא, ב ד"ה לא תהו.

34) לכאו' מוכח דבפס"ר אין לה חלק במצוה פ"ד, כי מהא ד(פטרות תורה ו) אין לה

הציווי ע"ז אף שא"א להמצוה להתקיים רק ע"י סיוע האשת, מוכח שהופקעה משייכותה למצוה

זו (דפ"ר) - ואין לה אלא מצוה סתם/אבל אינו מוכרח די"ל דהפסוק הוא רק מהציווי והחיוב (מטעם כ"י) שגם אין זה בידן למשאל ולכן לא חייבתן תורה ע"ז) אבל לא הופקעו

משייכות לעצמ' המצוה.

35) ובהפס"ד לשו"ע יו"ד סי' רמ"ו/כהגה"ה שם (הל' ה"ת לאדה"ז פ"ג הי"ד): "ומי שא"א

לו ללמוד כו' יפסיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו לומד בעצמו, ויכול אדם להתנות

עם חבירו שהוא יעסוק בתורה כו' ויהלוק עמו כו'".

36) ראה גם לקו"ש ה"ח ע' 214 הערה 44. ומה שהר"ן כתב הלשון "יש לה) מצוה (סתם)"

(ולא כתב מצוה פו"ר), הוא כי מצד הסגרא בלבד אין זה מוכרח (וראה לעיל הערה 34)

ואין כוונת הר"ן אלא לפרש הלשון בגמרא מצוה בה יותר מבשלוחה.

37) הקושיא איהו שייך זה טעם ראשון ועיקרי (וכמו בהל' ת"ח) כי הרי צריך ליתן

טעם לחיוב כל הנשים שפעולם בברה"ת - גם אלה שאין להן בעל או בנים, אבל קשה לפה לא

הביאה כלל (ואפי' לא כטניף). ואין לומר שזהו טעם לשון הברכה לעסוק" - כי י"ל דגם

הענין דעזרה ה"ז התעסקות בלימוד התורה ומתאמת בזה הלשון לעסוק.

גם אין לומר שזהו משום קשה לפי"ז הנוסח "ונתן לנן את תורתן", כי הרי כתב

אדה"ז גם הטעם דפ' התמיד וגם ע"ז לכאו' יש להקשות כן.

32) וכ"ה בנוגע לברכת כהנים, שגם לבני ישראל השומעים את הברכות ישגך חלק בהמצוה, מאחר שהכהנים צריכים להם (כדי לקיים מצותם) - שיהי למי לברך (וראה חרדים (מ"ע כו' התלויות בפה כו' לקיימן בכל יום, פ"ד אות יח): וישראל העומדים כו' ומכוונים לבם לקבל ברכתם כו' הם נמי בכלל המצוה. וראה שע"ת לשו"ע או"ח סי' קכח ס"ק ה. ולהעיר מחי הרשב"א (המיוחס להריטב"א) סוכה לא, ב (ד"ה מאי לאו): דליכא חיובא אישראל להתברך מצוה דכהן הוא:-.

וכדמוכח מהדין (שו"ע אדה"ז סי' קכח סעי' לח. מסוטה לח, ב) "עיר כו' שכולה כהנים כו' למי מברכין לאחיהם שבשדות" - דבלא האי טעמא לא היו יכולים לברך.

ועד"ז יש לבאר בעוד כמה וכמה דינים והלכות, ונתבאר בארוכה בההתועדות.

34) לכאוי מוכח דבפ"ר אין לה חלק במצות פ"ר, כי מהא דפטרותה תורה (ואין לה הציווי ע"ז אף שא"א להמצוה להתקיים רק ע"י סיוע האשה, מוכח שהופקעה משייכותה למצוה זו (דפ"ר) ואין לה אלא מצוה סתם - אבל אינו מוכרח ד"ל דהפטור הוא רק מהציווי והחיוב (מטעם כי נשיא "הוא ימשול בך", ואשה התובעת כו' -) ולכן הנשים אין זה בידן לנשא ולכן לא חייבתן התורה ע"ז), אבל לא הופקעו משייכות לעצם המצוה.

35) וכהפס"ד בשו"ע י"ד סי' רמו ס"א ובהגה"ה שם (והל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד): ומי שא"א לו ללמוד כו' יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו לומד בעצמו, ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה כו' ויחלוק עמו כו".

37) אין הקושיא אינה שיכתובבא זה כטעם ראשון ועיקרי (וכמו בהל' ת"ת) כי הרי צריך ליתן טעם לחיוב כל הנשים שבצ"ל בברה"ת - גם אלה שאין להן בעל או בנים, אבל קשה למה לא הביאה כלל (ואפי' לא כסניף). ואין לומר שזהו מצד מפני לשון הברכה "לעסוק" - כי י"ל דגם הענין דעזרת ה"ז התעסקות בלימוד התורה ופ"א ושייך בזה הלשון לעסוק.

גם אין לומר שזהו משום דלפ"ז קשה [תחילה נכתב "דקשה לפי"ז", ותיקן כנ"ל] הנוסח "ונתן לנך את תורתו", כי הרי כתב אדה"ז שם גם הטעם דפי' התמיד וגם ע"ז לכאוי יש להקשות כן.

45) מו"ק ט, ב. וראה גם לקו"ת במדבר טו, ד.

48) ראה תו"א א, א, ואילך ובכ"מ, דתו"מ הם בחיי שמים וארץ.

49) וזהו שארז"ל (הוריות יג, א) דהעוסק בתורה ה"ה למע' קודם ויקר מכה"ג שנכנס לפני ולפנים": ביהמ"ק וקה"ק הוא שלימות הקדושה שבעולם (להעיר מכלים פ"א מ"ו ואילך]בתחלה מחק"להעיר מ", ואח"כ סימן להשאיר/), אבל בכ"ז זהו עם כל זאת היא הקדושה שב(ערך ה)עולם - אלקות שנתלבש לפי"ע העולמות - (ולהעיר מתניא פנ"ג); אבל התורה - גם בירידתה למטה היא למע' מהתלבשות בעולם (ראה ד"ה ויאמר משה תש"ד, ובלקו"ש שם), ולכן ישראל הלומד תורה ומתייחד עם התורה הוא למע' גם משלימות הקדושה ש(נתלבשה) לפי"ע העולם.

משא"כ עפ"פ ב"נ הלומד תורה ה"ה רק ככה"ג (בכ"ף הדמיון) ולא למע' מזה (אף דיש לו בלימודו יוקר התורה כנ"ל בפנים סעיף ג) כי אין להם שייכות למדרי' אלקות (הותורה) כפי שהיא למע' מן העולם.

52) שבת קיט, ריש ע"ב. וראה לקו"ש ח"ו עמוד 22 ובהערה 73. וראה לקו"ש תולדות תשל"ד ומקומות שנסמנו ובהנסמן בהערה 27 שם.

53) וי"ל שעד"ז הוא הביאור ע"פ בנגלה בזה שדומם (קלף של תפילין צמר של ציצית וכיו"ב) נעשה דבר שבקדושה (תשימישי קדושה, או תשימישי מצוה) שא"ז - דמכיון שדבר זה מסייע בקיום המצוה ה"ז "מקבל" חלק (בקדושת) המצוה.

.. יש בהם **כל גם** הגדרים דלומד תורה, כולל מעלות הנ"ל ..

.. לימוד התורה מצ"ע(*)..

[העביר לכאן את הפיסקא "ולכן יש בו .. בקיום המצות)". ובצד הגליון
כתב:] **לשנות ציוני ההערות**

ד. דוגמא לדבר: ..

ה. ועד"ז מובן בלימוד התורה ..

.. (היינו שהוא דבר הכרחי בשביל התכלית דקיום המצות) ..

.. מובן" ששוב אין הוא מוגבל ..

(* ועפ"ז מקום ביותר לצ"ע בדין נכרי המתנה עם בני"י שיפרנסו ויחלקו
בת"ת דילי' - ראה לקמן הערה 36

(* ובפרט לדעת הרמב"ם דלעיל בהערה (4 בהמצו"ב).

(18) .. הוא מצד גודל הענין בדקיומם שבע מצות דידהו ..

.. שוה"ג להערה 24) .. "בחר בנו מכל העמים ונתן לנו כו"י" ..

.. משא"כ נשים, **דאדרבא**, כהשפחה דמה למ"ת נאמר: ..

.. כה תאמר (ותחלה) לבית יעקב אלו הנשים (ואח"כ) ותגד לבני"י אלה
האנשים .. [תחלה נכתב "לבית יעקב (תחלה)", ותיקן כנ"ל]

תשורה מברית-מילה משפחת טלזנר

7. ע"ן (א"ל) ב' (החכם האחד)
 דוגמא לדבר בעניני הלכה: לכמה דיעות (וכן נפסק להלכה): אחד מד' עבודות
 שמחשבה פוסלת בה, היא הולכה הדם להמזבח לזרקו. ומבאר הרגזובי: דאף שהולכה
 הכרחית היא (בנדון ז') בשביל הזריקה שלאח"כ, נעשה השיבוע בפ"ע והוי עבודה
 שמחשבה פוסלת בה.

- 1) דעת ח"ק ור"א אצ בסלנה (זבחים יג, א). וראה לקמן הערה 4.
- 2) רמב"ם הל' פסוהמ"ק פ"ג ה"ד.
- 3) ראה בפע"נ עה"ח ר"פ מסעי. מהדו"ח נא, ג. ועד"ז קבאר בכו"כ עניני הורה (וכיו"ב) - ראה במקומו הנ"ל, ובפפע"נ למו"נ ח"א פע"ב (נדפס בפפע"נ עה"ח דברים ע' שעב ואילך ובהנסמן שם). וראה לשונו (שם) "אף שזה סיבה אך מ"מ זה הכרה אצ ונעשה כמו עצם".
- 4) ולדעה הרמב"ם (שם בסוף הפרק) גם אם מהלך במקום שאינו צריך, מחשבה פוסלת בה (כדעת הה"ק. וראה כס"מ שם).
- 5) ומה שר"ש פליג שם הוא כי ט"ל ד"אפשר בלא הילוך שוחט בצד המזבח". אמנם בנדון דבר המוכרח בעצם (וע"ד נדו"ד), י"ל שגם ר"ש מודה שנעשה ענין אצ אצ וחשיבות בפ"ע.

.. דוגמא לדבר בעניני הלכה (זנפק"מ הלכה למעשה): ..
.. לכמה דיעות (וכן נפסק להלכה והלכה כמותן): אחד מד' עבודות ..
.. דאף שהולכה הכרחית היא (בנדו"ז) בשביל הזריקה שלאח"ז ..
.. נעשה חשיבות בפ"ע והוי עבודה שמחשבה בה פוסלת. [תחלה נכתב
"שמחשבה פוסלת בה", ותיקן כנ"ל]

[סימן בחץ הערה 1, וכתב:] צ"ל בהמשך להקודמים

(1) דעת ת"ק ור"א במשנה ..

תשורה מברית מילה משפחת טלזון

איתא בגמרא... היתה דאחאי כר
(ובתפארת את בעלה לגרעה כי לא
חזו לה ביום מותו) אכר לה לא
מפיקתה אצרה אכר לה אית
נה ונחיה ליה ב"י ונחיה אצרי
לא קאמר משום דמטיע (מבשרת לר"ח)
עדוף טר"י.

אך בהבאר: הא דמטיעת לבקל
לקיים מצותו כי הוא דבר הנלוו
ברצונה: אם רוצה יכולה היא להי
כשא ויטיע לאיש לקיים מצותו וצ"ע
ע"י זה ידוי לה חלק בקיום מצותו.
אבל כפי' אתא מצותו צ"ע והבון
שקרה יוכלה לבקוע את בעלה בדין
שורש אוחה בבדי שוואל לקיים
מצוה זו עתה אין עלי' שום ציווי.
ורק כאשר סמיכתו לבעלה בטעם
או היא חולקת במצותו ומקיימת מצותו
ולכן טענתה רק בלא בעיא כי תשרא
כי ד"כ הא דחזי כישפוד"י.

ועוד הוא כבודי: הא דקשות
לבעלה לרבי עקיבא ופולקת הוה לרבי
ה"ו דבר החלו ברבינו (העני שאם
רוצה יוכלו להשתתף במצות ה"ח
דמצות וששה של הבעל ובני"א אבל
חזוב אין עלי' ביה.

ועני טובן שלא הביא אדחיו מה
שקורות כי אצלו לא כמעט נזקק
שבתרינה בריהי-מ"כ מכוון שאין
עלי' שום חיוב צ"ע. א"א לומר פ'
החבר ברכות התורה על השפלה פ'
שד' לבנה לבעלה בביתו ה"ח
לשק"י.

Handwritten notes in a circle: *ל"ב ע"ב*

Handwritten notes and signatures: *דקדקת... אצרי... איתא בגמרא... איתא בגמרא...*

44) חז"ל שכתב מ' א דית וכו' כיון
כאז ב דית לא חתו...
45) לבאי מוסי' ובגמ' אין לה חלק
במצות גרויה כי הוא ופולקת הוה לרבי
ה"ו חז"ל שכתב מ' א דית וכו' כיון
רק פ"י סוף השמא טובה שהתקנת משה
כונה במצות זו (דמ"י) א"א לומר פ'
כמה חז"ל - אבל אתה מברית מילה זה
אמר אתה חז"ל ממצות החיוב (מכאן כי
הוא ישולל כ"ר וצ"ע השמא חתום כי י"ב)

Handwritten notes: *דקדקת... אצרי... איתא בגמרא...*

46) וכמנ"ד בשו"ת חז"ל כי דמו היא
ובתנאי שם (ח"י) חז"ל למה"ל פ"י ב"ד):
ר"י שראי לו לומר כי י"ב שפ"י למה"ל
הלכותיו החובב לו בעליו לומר במצות
ויכול אדם להחיות עם הגויי' שהוא יפסוק
במורה כי יחזיקו עמו כ"ר.

47) האת זה לקיים חז"ל פ' 214 הנהגה
48) זה חז"ל שכתב הלשון (ר"ל) כ"ל מצות
(מכאן) ולא כתב מצות מ"י"א הוא כי
מצוה הברית כלבר אין זה מוכרח (וראה לעיל
הפ"ד) 49) אצל חז"ל אין אלא לומר
הש"ס בראש חודש זה יורה כשעליו.

50) אין דקדקת שיתחבב זה כמעט ר"ל
ענין דקדקת (כמו בח"י ח"י"ת) כי דבר ענין
ליתו ענין לומר כל המצות הברית -
כי אתא שו"ת פ"י פ"י או מצוה אלא
קמה לומר לא התבאר מ"ל (הש"ל) לא כמק"ל
וחז' לומר שו"ת מאי ענין הברית למק"ל
- כי י"ל וזה ענין דקדקת חז"ל מה
מפוסט בלשון התורה רש"י ב"ד הלשון
לפסוק

51) גם אין לומר שו"ת משום דל"י קשה
הנחת ונתנו לו את החז"ל כי י"ב מה
אצ"י עם זה חז"ל ד"ל החז"ל ר"ל פ"י
לכא"י י"ב הלכות א"ל.

52) חז"ל שכתב הלשון (ר"ל) כ"ל מצות
(מכאן) ולא כתב מצות מ"י"א הוא כי
מצוה הברית כלבר אין זה מוכרח (וראה לעיל
הפ"ד) 49) אצל חז"ל אין אלא לומר
הש"ס בראש חודש זה יורה כשעליו.

53) אין דקדקת שיתחבב זה כמעט ר"ל
ענין דקדקת (כמו בח"י ח"י"ת) כי דבר ענין
ליתו ענין לומר כל המצות הברית -
כי אתא שו"ת פ"י פ"י או מצוה אלא
קמה לומר לא התבאר מ"ל (הש"ל) לא כמק"ל
וחז' לומר שו"ת מאי ענין הברית למק"ל
- כי י"ל וזה ענין דקדקת חז"ל מה
מפוסט בלשון התורה רש"י ב"ד הלשון
לפסוק

54) גם אין לומר שו"ת משום דל"י קשה
הנחת ונתנו לו את החז"ל כי י"ב מה
אצ"י עם זה חז"ל ד"ל החז"ל ר"ל פ"י
לכא"י י"ב הלכות א"ל.

Handwritten notes in a circle: *ל"ב ע"ב*

.. ועיי זה יהי לה חלק בקיום מצותו, אבל מצ"ע אינה מצווה ע"ז . .

.. א"א לומר ש- אשר לכולי עלמא⁶ תברך ברכות התורה . .

(* וכידוע הפלוגתא בברכות נשים במ"ע שהזמ"ג (תוד"ה האר"ה לג, א- דיילמא עירובין צו, א. רמבם פ"ג מהל' ציצית ה"ט. טושו"ע או"ח רס"ז. ובנ"כ).

נתחלה ציין הערה (שאינה ברורה בצילום שתח"י) בסיום הפיסקא, ואח"כ מחק וציין הערה הנ"ל]

35) לכאוי מוצא משמע דבפו"ר אין לה חלק . .

38) . . אבל קשה למה לא הביאהו כלל . .

.. כי (נוסף על מש"כ לעיל בהערה בלהערה 24 הדי) הרי כתב אדה"ז שם

..

לזכרון

הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן

בת הצדקנית הרבנית מרת רחל

ובת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה

נפטרה ביום השבת קודש, ו' דעשי"ת, בעלות המנחה

שנת ה'תשכ"ה

- תנצב"ה -

•

אמו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א